

MOZART'I KİM ÖLDÜRDÜ? HAYDN'IN KAFASINI KİM KESTİ?

Ernst Wilhelm Heine

Çeviri: Melike Öztürk

Ernst Wilhelm Heine

MOZART'I KİM ÖLDÜRDÜ?
HAYDN'IN KAFASINI
KİM KESTİ?

KIRKMERAK 19

Wer ermordete Mozart? Wer enthauptete Haydn?, E.W. Heine

© 1983, Ernst Wilhelm Heine

© 2012, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2012

3. basım: Aralık 2012

Bu kitabın 3. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Ayça Sabuncuoğlu

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-1517-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

MOZART'I KİM ÖLDÜRDÜ?
HAYDN'İN KAFASINI
KİM KESTİ?

Ernst Wilhelm Heine

Almanca aslından çeviren

Melike Öztürk

Baş başa bir kez daha dolaşmak
artık bize nasip olmasa da...

Ernst Rolf Detert için

İçindekiler

Önsöz	11
Mozart'ı kim öldürdü?	13
Haydn'ın kafasını kim kesti?	35
Paganini neden sustu?	45
Çaykovski'yi ölüme kim gönderdi?	61
Hector Berlioz'a kim yardım etti?	71
Duncan nasıl boğularak öldü?	79

Önsöz

Bu vakalar, bir polisiye yazarı tarafından uydurulmadı. Söz konusu olan, müzik tarihinde gerçekten yaşanmış hikâyelerdir. Soruşturma yargıcı da, müfettiş de sizsiniz, sevgili okur. Bize düşense sizlere olguları sunmak. Gelin, bu esrarengiz vakaları ve cinayetleri elbirliğiyle çözmeye çalışalım. Şimdi, iki yüz yıl gibi bir sürenin ardından kanıt bulunamayacağını söylemenin sırası değil. Mantık denen şey, ne zaman ne de mekân olarak sınır tanımır. Onca ışık yılı uzaklıktaki yıldızların hangi maddelerden yapıldığını biliriz. Yüz binlerce yıl önce soyu tükenmiş canlıların alışkanlıklarını biliriz. Öyledir, sınır tanımaz mantık denen şey. Gelin, bütün vakaları bir hesap işleminin karşısındaymiş gibi tarafsızca ele alalım. Vakaların her biri tek tek ele alındıkça, görünürdeki bütün tezatların sadece tek bir anlama çıktığına ilişkin görüş güç kazanıyor. Ancak matematikte çok bilinmeyenli bir denklemin çözümü tek bir yolla mümkün olduğunda, buna doğru yanıt derler.

Gelelim sorularımıza:

Mozart'ı kim öldürdü?

Haydn'ın kafasını kim kesti?

Mozart'ı kim öldürdü?

Aralık ayının dördünü beşine bağlayan gece, yıllardır yağmadığı kadar şiddetli yağmıştı kar. Gece yarısından az sonra tipi dindiğinde, Tuna Vadisi'ne mezar sessizliği çöktü. İmparatorluk şehrinin eski çatılarına kar ıslak pamuk gibi yapışıp kalmıştı. Rauhenstein Sokağı'ndaki Deutschherrenhaus'un¹ pek uzağına düşmeyen kör pencerelerdeki buz billurlarının arkasında mum ışığı titreyordu. Kış gecesinin taş kesilen sessizliğinde bir genç adamın bedeni, ölümcül humma nöbetleriyle yanıp tutuşuyordu. Sankt Stephan Kilisesi tarafından yeni günün ikinci saatini imleyen çanların sesi duyulduğunda, adam sizlere ömürdü. Sabahın soğuk alacakaranlığında yıkanmış, tabuta konulmuştu.

İsim: Wolfgang Amadeus Mozart

Meslek: Müzisyen

Ölüm yeri: Viyana, 5 Aralık 1791

Ölüm sebebi: Zehirlenme

Fail: Meçhul

1. "Töton Şövalyeleri" adındaki ruhani birliğin merkez binası. Daha sonra Brahms'ın iki yılını geçireceği bu binada, 25 yaşındaki Mozart, 18 Mart-2 Mayıs 1781 tarihleri arasında yaşamıştır. (Ç.N.)

Mozart'ın biyografisini yazanların çoğu, onun zehirlendiği konusunda hemfikir. Bu şüphe, Mozart'ın ölümünden hemen sonra zuhur etmişti. Ve gerçekten o kadar çok emare, şiddet sonucu gelen bir ölümü gösteriyor ki, zamane mahkemelerinin her biri, cinayet davası açmakta hemfikir olurdu. Gelin, o zamanlar üzerinde durulmayan şeyi, şimdi su yüzüne çıkaralım! Bu vakanın bütün delilleri ancak bugün büsbütün toparlanabildiğinden, bu sayede yeni görüş açıları da oluşabilmiştir.

Önümüzde, Salzburg'daki Uluslararası Mozarteum Vakfı tarafından geçenlerde yayımlanmış dört ciltlik külliyat durmakta: "Mozart, Mektupları ve Notları." Önümüzde mahkeme dosyası durmakta. Bu vaka, bir polisiye yazarı tarafından uydurulmadı. Soruşturma yargıcı da, müfettiş de sizsiniz. Bize düşense sizlere olguları sunmak. Gelin, bu cinayeti elbirliğiyle çözmeye çalışalım.

1791 yılı Aralık ayının dördünü beşine bağlayan gece, Viyana'daki Rauhenstein Sokağı'nda ne olmuştu?

Şimdi, iki yüz yıl gibi bir sürenin ardından kanıt bulunamayacağını söylemenin sırası değil. Mantık denen şey, ne zaman ne de mekân olarak sınır tanımır. Onca ışık yılı uzaklıktaki yıldızların hangi maddelerden yapıldığını biliriz. Yüz binlerce yıl önce soyu tükenmiş canlıların alışkanlıklarını biliriz. Öyledir, sınır tanımaz mantık denen şey!

İlk sorunuz şöyle olmalı: O gece neler olup bitmişti? Geriye ne tür veriler bıraktı görgü tanıkları? Mozart'ın karısının ablası Sophie Haibl, olan biteni, otuz üç yıl sonra anılarına dayanarak yazdı. Dillere pelesenk olan bu tanık ifadesinin hiçbir değeri yoktur. Yetmiş yaşındaki bir dulun, kendisi otuz dört yaşındayken hayata veda eden gözbebeğine karşı duyduğu nurani, sevgi dolu anılardan ibarettir.

"Hekim çağırılmamış mı peki?" diye soracaksınız şimdi elbette.

Tedaviyi üstlenen hekim, o akşam tiyatrodanmış. Adam gönderilip çağrıldığında temsilden sonra uğrayacağına söz vermiş.

Bu ne cüret, diyorsunuz haklı olarak, peki sonra ne olmuş?

Hekim on bire doğru gelmiş ve ölümcül hastaya buz gibi soğuk bezlerle pansuman yapılmasını söylemiş. Bu herifçiöglu, beceriksizin biriymiş meğer. Uyguladığı tedaviyle hastasını tez elden ölüme gönderdiği açık.

Şimdi de, bu kısa fakat çok yorucu tedaviyle hekimin hastasını ölüme gönderdiği söylenebilir mi, diye soracaksınız. Eğer böyleyse hasta, düpedüz ihmal kurbanıdır. Yoksa hekim gerçekten canına mı kastetmişti?

Ölümünü hızlandırdı ama kesinkes sebep olduğu söylenemez. Kasten olmasına da imkân yok; çünkü onu buna itecek bir sebep yok ortada.

Ayrıca, on sekizinci yüzyılda bulunduğumuzu söyleyip itiraz edebilirsiniz. Tıp bugüne oranla muhakkak çok daha ilkeldi.

Bu, yerinde bir itiraz. Adli tıptan bir bilirkişiyeye kulak verdiğimizdeyse on sekizinci yüzyıl sonlarına doğru tıbbın hiç de ilkel bir kulvarda ilerlemediğini öğreniyoruz.

Viyana'daki yeni tıp ekolünde söz sahibi olan hekim Anton de Haen, 1770'te, bütün hastalıkların, hastalık seyirlerinin ve ölüm nedenlerinin toplandığı o büyük külliyyatını, on sekiz ciltlik eserini yayımlamıştı. Bu kitaptaki bilgilerin çoğu, günümüze kadar geçerliliğinden bir şey yitirmemiştir. Viyana, Maria Theresia'nın atadığı, Leiden'li dâhiyane profesör Gerard van Swieten sayesinde, tıp alanında bütün dünyada öncüydü. Üstelik Mozart, Profesör van Swieten'in oğluyula sıkı dosttu. Bu dostluk, söz konusu vakada önemini koruyacaktır.

Bir sonraki sorunuz şu olur: Mozart'ın ölüm nedeni nedir? Ortaya atılan ölüm nedeni hangisiydi? Otuz beş

yaşında, tam olgunluk çağının eşiğindeyken öyle nedensiz ölünmez.

Hekim buz torbası kullanmalarını tembihleyip gitti. İki saat sonra hasta sizlere ömürdü. Ölüm nedenini belirlemek için bir hekim çağırılmadı. Merhumun gençliğine bakılacak olduğunda, bu tutum bir hayli gariptir. Bir hekim tarafından ölüm belgesi çıkarılması henüz yasalarca belirlenmemişse de, ölüm nedeninin apaçık belli olmadığı durumlarda Viyana'da hemen bir hekimin çağırılması âdettendi. Tıptaki gelişmelerin vardığı nokta göz önünde bulundurulduğunda, bir otopsiyle ölüm nedenini tespit etmek işten bile değildi. Ama bu yapılmadı. Bu davranış için olsa olsa iki neden vardır. Ya ölüm nedeni çok iyi bilindiğinden bir de hariçten hekim getirtilmesine gerek kalmamıştı ya da bir şeyler örtbas edilmek istenmiş ve tıbbi muayenenin adı bile anılmamıştı. Tedaviyi üstlenen hekimin akşamın geç saatlerinde de olsa tiyatrodan çağırılması gerçeği son tezi çürütüyor. Mozart'ın yakınları vicdanen rahatsız olsaydı, son nefesini vermeden iki saat önce hekim çağırmazlardı. Ama bunun haricinde pek çok şey, bazı yakınlarının vicdanen rahatsız olduğunu doğrular niteliktedir. Merhumun muayene edilmesini engellemek için ellerinden geleni artlarına koymamışlardır.

Viyana camiasında tanınmış bir ismi, yaşarken desteğini esirgememiş varlıklı dostları, hamileri olmuş olsa da, Mozart öldüğünde kimsesizler mezarlığına gömülmüştü. Yani, diğer yoksullarla büsbütün anonim, mezar taşı olmaksızın, ölümlerinin gömüldüğü bir araziye gömülmüştü, ki üzerinden çok bir zaman geçmemiş olmasına rağmen son istirahatının yeri tam olarak tespit edilememişti. Bu tezat hal ve vaziyetleri daha sonra tekrar ele alacağız.

Öncelikle şöyle bir soru gelmeli sizden: Mozart'ı öldürmeye kim haklı bir ilgi duymuş olabilir ki? Öldürmek için kimin geçerli bir nedeni olmuş olabilir?

Günümüze kadar şüpheliler listesinde başı çekenler masonlardır. Zanlı masonlardır, dünya kardeşliği idealini besleyen, hür iradeli mistik bir birlik içindeki adamlardan oluşan bir cemaat. Kuruluş yeri, İngiltere. 1736'dan beri Almanya'da etkin. Meritebe sayısı otuz üçü bulan bir hiyerarşinin tepesinde, tahtındaki usta yer alır.

Mozart, Viyana locasının bir üyesiydi.

Masonlar en etkin, en yetenekli loca biraderlerinden birini, hangi nedenle zehirlesinler ki?

Mozart'ın, son operası *Sihirli Flüt*'le, masonların gizli tutmak için ellerinden geleni yaptıkları kabul merasimi sırlarını ifşa ettiği ve bunun bedelini ölümle ödediği günümüze dek savunulmuştur.

Locaların bu tür sırları var mıdır ki?

Vardır. Mısır'ın ve Antik Çağ'ın eski esrarlı kültürlerinde olduğu gibi masonlukta da, terfi olanlar birtakım kabul törenlerinden geçer. Bu kadim ritüelin elementleri, Katolik Kilisesi'nde ve her şeyden önce de Afrika'daki ilkel kavimlerin şifacılarında hâlâ görülmektedir. Her kim ki bu ritüelden geçmeyenlere tören sırlarını ifşa ederse ölümle cezalandırılır. Burada her şeyden önce ana elementler, ateş ve suyun önemli bir görev üstlendiği yadsınamaz. *Sihirli Flüt*'te Tamino, elementlerden geçen esrarengiz bir yolu izler. Yüzeysel Papageno'ya nasip olmayan mehabetlere nail olur. *Sihirli Flüt* bu karanlık ve sembolik dilde yaşam bulur. Burada, *Sihirli Flüt*'teki, masonluğun derinlerine kök salmış bütün sembolizmi açıklamaya çalışmak hepimizi aşar; ancak bu sembolizm kuşkusuz mevcuttur.

Kabul törenindeki sırlar üzerine konuşmak, masonlara yasaklanmış mıydı?

İncil'e el basıp törenle ant içerlerdi bu gizleri ele vermeyeceklerine dair. Yani *Sihirli Flüt*, Mozart'ın, bedelini yaşamıyla ödediği bir ihanetti.

Masonluk sadece Katolik Kilisesi tarafından reddedilmekle kalmaz. Ulusal devletlerin oluşturduğu bir Avrupa'da, bütün sınırları aşan dünya vatandaşlığını güden bir kardeşlik, handiyse ihanetlerin şahıydı. Yahudilik de bölgesel bir anlayışı aşarak yayılmayı dünya vatandaşlığı olarak kabul ettiğinden, çok geçmeden masonlar ile Yahudiler aynı kefeye konuldular. Beraberce kara çalındılar ve hatta Hitler rejimi altında takip edildiler. "Mozart'ı zehirleyen masonlardı," iddiasının kökeni burada yatmaktadır.

Bu yalan kolayca çürütülür. *Sihirli Flüt*'ün sözleri ya da o zamanın tabiriyle librettosu Mozart tarafından değil, Schikaneder tarafından yazılmıştı. Mozart bir başkasının güftesini bestelemişti ve böylelikle de bir şey ifşa etmiş sayılmazdı. Schikaneder, Mozart'tan neredeyse çeyrek asır sonra, altmış bir yaşında öldü. Ölümünden sonra onu kimse dikkate almamıştır. Masonların, Mozart'ın ölümüyle uzaktan yakından ilgileri bulunmadığı şüphe götürmez. Ortada gerekçe namına bir şey yoktur.

Başka ne tür ipuçları vardır?

Mozart'ın çağdaşları arasında dilden dile dolaşan başka bir şüphe de, bu zehirlemede Salieri'nin parmağının bulunmuş olacağıydı. Daha sonraki yıllarda ise Salieri'nin, ölüm döşeginde, Mozart cinayetini itiraf ettiği dedikodusu yayıldı. Milletın ağzı torba değil ki büzesin, ortada ne bir görgü tanığı vardı ne de bu çirkin iddiayı doğrulayan bir yazılı belge. Kimdi bu Salieri denen adam?

Antonio Salieri, İtalyan besteci,
18 Ağustos 1750 Legnano doğumlu
Ölüm tarihi: 7 Mayıs 1825, Viyana

Gluck'un öğrencisi, Beethoven, Schubert ve Liszt'in öğretmeni idi. Saray bestecisi ve imparatorluk orkestra-

sının şefi olarak otuz dokuz opera, sayısız oratoryo, enstrümantal eserler, missalar¹ ve kantatlar yaratmıştır.

Zanlının bir gerekçesi var mıydı?

Genellikle maktulün rakibi olarak bilinirdi. Mozart'ın sarayda sağlam bir yer edinmemesi için elinden geleni yaptığı söylenir.

Bu olsa olsa Mozart'ın, Salieri'yi öldürmesi için bir gerekçe olabilirdi.

Salieri, Mozart'a oranla daima avantajlıydı. Sarayda, ücreti Mozart'inkinden daha iyi olan ve daha saygın bir konumdaydı. Daha başarılı olan kendisiydi.

Olay zamanı münasebetleri ne durumdaydı?

Güzel sanatlara ilgi besleyen Kayser II. Joseph, 1790 Şubatı'nda öldü, ki Viyana pek çok şeyin yanı sıra Burgtheater'ı kendisine borçludur. Çiçeği burnunda hükümdar, merhumun kardeşlerinden biri olan II. Leopold'dü. Yeni hükümdarın kendisinden hazzetmediğini bilen Salieri, saray orkestrası şefi görevinden çekildi. Mozart, boşalan yere kapağı atabilmek için çabaladı; ancak bu çabaları sonuçsuz kaldı. Leopold onu dikkate bile almadı. Mozart'ın durumu öyle içler acısıydı ki, tefecilere bel bağladı. Eylül sonlarına doğru, gümüş çatal bıçak takımını rehin verip Kayser'in taç giyme törenine, Frankfurt'a gitti. Mozart, taç giyme töreninin düzenlendiği ve imparatorluğun her bir yanından gelen önemli şahsiyetlerin bulunduğu şehre yaptığı bu seyahatten epey bir medet ummuşa benziyordu. Seyahat başarısızlıkla sonuçlandı. Frankfurt Tiyatrosu'nda yapmasına izin çıkan matinesine çok az ziyaretçi geldi. Viyana'daysa *Figaro'nun Düğünü* temsil planından hepten çıkarılmıştı. Dittersdorf adındaki bir kemancının, *Doktor und Apotheker* ya da

1. Katolik Kilisesi'nde Komünyon ayini için çoksesli ya da düz şarkı (tek sesli dinsel ezgi) biçiminde bestelenmiş müzik. (Y.N.)

Liebe im Narrenhaus gibi hafif operaları, halk arasında Mozart'ın operalarından daha çok ilgi toplamış, daha çok sevilmişti. Yaşamının son yılında Mozart öyle başarısız bir durumdaydı ki, kendisi ile Salieri arasında rekabetin adı bile anılmayacağı gibi, cinayete sebep olabilecek bir gerekçe de gösterilemez.

Mozart, fevri bir anda değil de aylara yayılan bir zaman diliminde zehirlendiğinden, ancak çok yakını olan bir kişi hayatına göz dikmiş olabilir.

Bu bağlamda en olası şüpheli, karısıdır.

Constanze Mozart, kızlık soyadı Weber,
1762 Viyana doğumlu,
Ölüm tarihi: 1842, Salzburg

Mozart'la dokuz yıl evli kaldı ve ölümünün ardından yarım asır daha yaşadı. Mozart onunla evlendiğinde, kız yirmi yaşındaydı.

Mozart bir mektubunda onu babasına şöyle betimler: “Çirkin değil ama güzel de değil. Bütün güzelliği iki küçük siyah gözden ibaret, bir de güzel endamdan.” Eniştesi Lange'nin düğün sonrası yaptığı resimde, orta halli bir ailenin kızı olarak görülüyor. 1789'da Mozart, evliliğine neden gösterirken öncelikli olarak yamalı çoraplarla temiz çamaşırları anar. İki taraf için de ilk bakışta aşk, cinayete götürebilecek tutku söz konusu değildi. Mozart daha sonraki mektuplarında ondan “kadıncığım” diye bahsederdi, ki gerçekten de kadıncığın ta kendisiydi. Zararsız, yüzeysel zevklerden hoşlanan Constanze, her şeye çok çabuk uyum gösterebiliyordu. Dokuz yıllık evliliklerinde, çoğu doğum sonrası hemen ölen altı çocuk doğurdu. Bir başkasına duyduğu yıkıcı tutku yüzünden kocasını zehirle öldürebilecek kadın değildi. Bitmek bilmeyen parasızlıklarına rağmen mutlu bir evlilikleri

vardı. Sayısız mektup bunu kanıtıyor. Onulmaz bir tiksintiden ötürü işlenebilecek cinayet olasılığı da böylelikle suya düşüyor. Gerekçe olarak para söz konusu bile olamaz. Mozart'ın paradan çok borcu vardı. Ölümünün karısına kazançtan ziyade zararı olmuştur.

Başka kimler vardı ki Mozart'ın dostları arasında, zehri peyderpey verebilecek kadar ona yakın olan?

Johann Emanuel Schikaneder,
Viyana'da tiyatro yönetmeni,
1 Eylül 1757 Straubingen doğumlu,
Ölüm tarihi: 21 Eylül 1812, Viyana

Şarkıcı, oyuncu, yönetmen ve yazardı. *Sihirli Flüt*'ün metnini yazmakla kalmayıp aynı zamanda yönetti ve ilk temsilde, başrolde Papageno olarak sahneye çıktı.

30 Eylül 1791'deki bu temsilde ilk perdenin sonunda seyirciden en ufak bir alkış işareti bile gelmezken Schikaneder, büsbütün umutsuzluğa kapılan Mozart'la kardeşiymiş gibi ilgilendi. Mozart'ın keyfini yerine getirebilmek için, Schikaneder tiyatro alanında uzman kişilerle şenlikli akşam toplantıları düzenledi. Daha bitmeden Mozart'ın eserlerinin altına imzasını koyan tek kişi kendisiydi. Bu iki dost arasında cinayet mevzuubahis olacaksa eğer, Mozart'ın, Schikaneder'i zehirlemek için daha geçerli nedenleri vardı; çünkü Schikaneder operalardan Mozart'tan daha çok kazanırdı. Hayır, Tanrı biliyor ya, Schikaneder'in zehirle öldürme gerekçesi yoktu.

Bunun arkasından arkadaşı ve loca biraderi geliyor:

Michael Puchberg,
1750 Prag doğumlu,
Ölüm tarihi: 1811, Innsbruck

Don Giovanni'nin ilk temsilinden hemen bir ay sonra Mozart, Puchberg'e şunları yazmak zorunda hissetmişti kendisini:

Sevgili kardeşim,

Size daha dokuz duka borcum var. Bunun haricinde, bunu size ödeyecek durumum kesinlikle olmadığı gibi, şahsınıza karşı olan tutumumda, önümüzdeki haftaya kadar bana yüz gulden yardımda bulunmanızı rica edecek kadar ileri gitmeyeceğim.

Michael Puchberg'e yöneltilen yardım çağrıları zaman geçtikçe daha da sıklaşıp sarsıcı bir boyuta tırmandı:

Borcumu en kısa zamanda imkânı yok geri ödeyemeyeceğimi size itiraf etmek için karşınıza çıkmaya yüreğim el vermedi. İçinde bulunduğum durumda bana tekrar yardım etmediğiniz takdirde, şerefimden ve mali itibarımdan olacağım.

Puchberg, yardım elini hep uzattı.

Michael Puchberg'in, zamanla çığ gibi büyüyen bu borcu, şiddet kullanarak geri istemiş olabileceği düşünülebilir mi?

Borcunu ödemek, sadece canlı bir Mozart'ın elinden gelebilirdi. Puchberg, Mozart'a inanıyordu. Hatırı sayılır bir müzikseverdi ve mümkün merteye loca biraderinden yardımını esirgemezdi. Mozart'ın ölümü kendisine sadece zarar getirirdi.

Hayır, bir gerekçesi yoktu.

Biyografi yazarlarının şimdiye kadar öne sürdükleri bütün şüpheli durumlar öyle eften püften şeylerdi ki, yeryüzündeki hiçbir doğru düzgün mahkemenin önünde varlığını sürdüremezdi. Öyleyse eceliyle mi öldü Mozart? Günümüze kadar Mozart'ın zehirlenerek öldürül-

düğünü öne süren biyografi yazarları acaba yanılıyorlar mıydı?

1963'te Dieter Kerner şunları yazdı:

Birden elden ayaktan kesilip çökmesi ve ani ölümü, adı geçen birçok hastalıktan daha iyi bir açıklama gerektirir. Mozart'ın zehirlendiği, bugün daha mümkün görünüyor. Subakut¹ bir cıva zehirlenmesinin bütün belirtileri neredeyse tastamamdır.

Çok daha sonra Mozart'ın ölümü üzerine kafa yoran ve aralarında Virchow, Sauerbruch gibi ünlü isimlerin de bulunduğu bir dizi hekim, cıva zehirlenmesini teyit eder.

Zehirlenme sonucu ölüm teorisini savunan hekimlerden oluşan kapalı grubun karşısında –söz konusu hekimler olduğunda daha başka nasıl olabilirdi ki– başka bir düşüncüyü savunan hekimler de vardı. Öyle ki Bär, iltihabi bir romatizmal ateşin, Mozart'ı götürdüğünü savunur. Böhme, böbrek rahatsızlığını öne sürerken final için üremiyi gösterir. Holz gibileri, böbrek iflasıyla kronik nefriti savunurken hidropslu² böbrek yetmezliği diyenler de vardır.

Kronik böbrek hastalığının ispatı için de hepsi bir ağızdan, “ağır ağır ödeme doğru ilerleyen şişmanlığın” böbrek rahatsızlığının tipik bir belirtisi olduğunu ileri sürer.

Buna karşın, Mozart'ı muayene eden hekimlerin böyle bir tanıda bulunup böylesi bir tedaviye girişmiş

1. Seyir ve şiddet açısından akut ile kronik arası nitelik gösteren. (Y.N.)

2. Ödem. (Y.N.)

olmadıkları gerçeği, öneminden bir şey yitirmez. Kronik böbrek hastalığında şaşmaz, ölçülebilir ve hatta gözle görülebilir belirtiler vardır, ki bunlar tıp dünyasında Mozart'tan çok önceleri bile biliniyordu.

Eğer bugün Mozart araştırmacıları, böbrek semptomlarının saptanması için durmadan Mozart resimlerini referans alıyorsa bu, ahmakça bir teşebbüsten öte gitmez. Bu tabloların, tanıklıkla uzaktan yakından ilgisi yoktur. Portrelerin çoğu, ölümünden sonra resmine bakarak çizilmiş şeylerdir. Her şeyden önce de, bunların üzerinde bilinçli bir şekilde oynanmıştı; çünkü o günlerin beğenisi realizmden ziyade lütuf yapmaya öncelik tanıyordu. Bundandır ki, Mozart'ın kocaman burnu bütün resimlerde rötuşlanmıştı. Atalarına çekmiş olan sol kulakkeçesi daima perukla örtülüydü. Derin çiçekbozuğu izler, tastamam yok edilmişti. On sekizinci yüzyılın güzellik anlayışına göre gözler, daima olduğundan daha büyük resmedilmişti. Bu gözlere bakıp da hep bir Morbus Basedow¹ teşhisi koymaya çalışılması acemice bir yaklaşımdır.

Aloys Greither, profil resimlerinde çifte gerdana dikkat çeker. Bunun yirmi yedi yaşındaki bir adam için dikkate değer bir şişmanlık göstergesi olduğunu belirtir. Şişkinlikten, obeziteden, ödemden söz eder. Aslında bu da bir yanılığdan ibarettir. Barok ve rokokonun çifte gerdana bakış açışı, bugün bizim göğüslere olan bakış açımız gibiydi. Nasıl ki modern bir genç kadının göğüslerinin, öyle olmasa bile, dolgun resmedilmesi istenir; o dönemde de bir şahsın portre resminin olmazsa olmazı, çifte gerdandı. Mozart zamanında, Basedow'dan mustarip olmayan ya da böbrekleri iflas etmemiş meleklerle çocukların bile çifte gerdanı vardı.

1. Tiroit bezinin aşırı çalışması sonucu ortaya çıkan hastalık. Tipik belirtisi, gözlerin yuvalarından dışarı fırlamasıdır. (Y.N.)

MOZART'I KİM ÖLDÜRDÜ? HAYDN'IN KAFASINI KİM KESTİ?

“Bu vakalar, bir polisiye yazarı tarafından uydurulmadı. Söz konusu olan, müzik tarihinde gerçekten yaşanmış hikâyelerdir. Soruşturma yargıcı da, müfettiş de sizsiniz, sevgili okur. Bize düşense sizlere olguları sunmak. Gelin, bu esrarengiz vakaları ve cinayetleri elbirliğiyle çözmeye çalışalım.”

Alman yazar Ernst Wilhelm Heine, “müzikseverler için cinayet hikâyeleri” sunuyor okura, tarihe mal olmuş müzik dehalarıyla ilgili. Hayal gücünün ürünü değil bunlar, gerçek olaylar...

Heine, polisiye yazarlığında bir devrim yapıyor: sürükleyici hikâyeler uydurmak yerine, inanılmaz gerçekleri açığa vuruyor. Mozart, Haydn, Paganini, Çaykovski, Hector Berlioz ve modern dansın ilahesi Isadora Duncan gibi ünlülerle ilgili sırların üzerindeki perdeyi aralıyor. Sayfalar ilerledikçe sıradan bir okur olmaktan çıkıp, kendinizi cinayetlere kafa yorarken ve yazarla birlikte gizemi çözmeye çalışırken bulacaksınız.

ISBN 978-975-07-1517-4

9 789750 715174